

Questio Tertia

est alicuius finis virtutis ergo intelligere infinite est infinite virtutis Si ergo aliquis intellectus posset intelligere omnes partes proportionabiles videtur quod sit infinite virtutis sed hoc dictum est supra.

Circa ista dubitatur. An quando intellectus intelligit voluntatem et obiectum voluntatis hoc sit per unam speciem quod dubium est an actus volendi cognoscat per speciem vel quod non quia omnis spes causatur a fantasmate. Modo nullum quod spirituale non fantasma de actu voluntatis cadit sub obiecto fantasmatibus. Forte dicitur quod actus voluntatis cognoscitur per speciem obiecti actus voluntatis. Contra ex hoc patet habere quod habeo speciem lapidis non possum cognoscere me habuisse velle ergo per speciem istius obiecti non cognoscitur actus voluntatis. Secundo dubitatur An malum et bonum cognoscantur simul siue per unam speciem. Contra dicitur quod malum cognoscitur per bonum vel appositione eadem est disciplina unde per grammatice cognoscitur congruitas et incongruitas. Sed contra auditus percipit silentium et non per sonum ergo privatio cognoscitur sine habitu. An patet de auditu illius qui nunquam audit sonum. Item aliquis potest scire quod odire deum est malum non cogitando an diligere sit bonum.

Tertio dubitatur an non ens intelligatur per aliquam speciem hic primo dicitur quod non ens potest intelligi quia de non ente formatur propositio dicendo quod non ens opponitur enti sed de modo intelligendi non ens dicitur quod non ens intelligitur per speciem entis quod spes entis primo ducit in cognitionem entis et continuatur intellectio eius aliquo tempore donec ista spes per imperium voluntatis ducit in cognitionem non entis et tunc cessat actualis cognitio entis et sic spes entis per imperium voluntatis determinatur ad causandum cognitionem actualem de non ente.

Sed contra imperium voluntatis dicitur actum voluntatis qui sepe presupponit cognitionem quod voluntas non fertur in incognitum ergo intellectus prius intelligit non ens quam voluntas appetat ipsum cognoscere. Forte dicitur quod non sequitur quia aliquis in hac vita potest appetere cognitionem propriam et distinctam de deo licet forte male appetat et tamen non oportet quod istum appetitum precedat cognitio propria et distincta de deo sed hoc nichil est unde talis apprehendit hoc propter deum distincte cognoscibilis. An dicunt quod non ens intelligitur intelligendo quod una res non est alia unde intelligo chimeram esse non est per quod scio eam non esse substantiam nec esse substantiam nec accidens. Sed contra quod ad huc dubium est a quo elicitur intellectio ista non entis siue conceptus predicati. Si dicas quod a specie entis. Contra ab eadem specie non producantur intellectiones differentes specie naturae aliter. sed intellectio entis et intellectio non entis differunt specie. Item spes agit naturaliter ergo eadem spes semper producit intellectionem entis secluso imperio voluntatis quod nichil facit ut probatum est. Forte dicitur quod intellectio non entis producitur virtute intellectus agentis. Contra intellectus agens pure naturaliter agit et non loquitur hic de non ente secundum quid sicut est materia sed de non ente simpliciter.

Quarto dubitatur an intellectus possibilis intelligat se et alia simul per eandem speciem. Et vel quod non intelligat se quia sensus non potest sentire se nec actum proprium. Forte dicitur quod hoc est falsum quod supra dictum est ex s. t. quod fantasia et ymaginatio visio terminatur ad ymaginem. Hec autem ymago vel species in absentia obiecti non est nisi in fantasia quod sensus con-

Articulus Secundus

munis non conservat speciem. Contra nullum materiale reflectitur supra se ergo nullus sensus cognoscit actum suum. Item si intellectus intelligeret se tunc idem esset in actu et in potentia quia intelligere est quidam actus et intellectus est potentia intelligens. Item illud quod intelligitur movet intellectum sed intellectus non potest movere seipsum. Item si intelligat se ipsum queritur quomodo vel enim hoc est per seipsum. Et hoc non quia intellectio et intellectus realiter differunt sicut actus et potentia ergo impossibile est quod aliqua res intelligat se ipsam. Si dicatur quod intelligit se per speciem sui obiecti. Tunc quero quomodo species lapidis naturaliter causat cognitionem ipsius intellectus. Et potest hic argui eodem modo sicut supradictum est de non ente et quod si an per speciem obiecti intellectus cognoscat se intuitu sicut per illam speciem cognoscit obiectum intuitu. **Q**uinto dubitatur an intellectus possit se intelligere. Intellectum agere et intellectum possibile. Et ad sciendum hoc oportet videre cognoscatur per eandem speciem vel per diversas et suppono quod intellectus possibilis aliquo cognoscit intellectum agere quod est immutabilis quod est intelligibilis et est perfectior intellectu possibili quod intellectus possibilis inclinatur ad cognoscendum ipsum. Sed tunc queritur an intellectus possibilis eadem intellectione intelligat se et intellectum agere et vel quod sic quod nunquam intellectus agens separatur a possibili sed hoc vel contra experientiam quod multi aliqui cogitant de intellectu possibili nichil cogitando de intellectu agente.

Ad primum dubium dicitur quod cognoscimus actum voluntatis per speciem obiecti vel per aliquam speciem quam formamus virtute intellectus agentis.

Quidam dicunt quod voluntas potest causare speciem sui actus in intellectu quia movet omnes potentias ad exercitium actus.

Ad 2. dubium dictum est supra.

Ad 3. videtur alicui quod non ens simpliciter non potest intelligi quod omne quod intelligitur est aliquo modo ens quod unumquodque intelligitur secundum quod est in actu. Sed contra. hec est vera non ens est non ens ex. 4. metha. Dico ergo sicut supra dictum est de specie et conceptu fictio moris aurei. Ita dicendum est de non ente.

Ad 4. dubium dictum est in articulo precedente scilicet quod intellectus intelligit se per speciem obiecti. Hec est simile de sensu qui est virtus corporea. Deinde dicitur quod idem est in actu et in potentia secundum diversas sicut quod animal movet se.

Ad 5. dubium dicitur quod intellectus possibilis intelligit agentem per discursum et rationem probabilem ut supra patuit. Hec oportet quod per eandem intellectionem intelligat se et omne quod sibi coniungitur. Dico tamen finaliter quantum ad istum articulum quod omnia que possunt intelligi per unam speciem directe possunt simul cognosci non autem illa que cognoscuntur per diversas spes. Si queratur que sunt illa que cognoscuntur per unam speciem distincte. Dicendum quod visus per unam speciem cognoscit albedinem et medietatem eius et magnitudinem et figuram et motum et intellectus per unam speciem intelligit individua unitus speciei ita quod sortes in intellectu non cognoscitur per propriam speciem sed per speciem hominis ut supradictum est quod non intelligitur directe. Si dicatur tunc distincte possem cognoscere hominem particularem futurum quem nunquam prius cognovi per speciem hominis. Dicendum quod non quod species hominis non sufficit sine fantasmate illius.

Contra hec arguitur. Probando quod sit possibile